

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 51. Probatum quartò ex plerisque aliis comparationibus,
parabolisque, tam ex Matth. 7. quàm ex Luc. 8. desumptis, ex quibus vera
pœnitentia à falsa, plenaque à non plena discernitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

emendatione non fuisset ad debitam pœnitentiam. Igitur pœnitentia ipsorum censenda non est vera & iustificans; sed vel falsa, vel insufficientis.

CAPUT XLIX.

Probat^{ur} secundo ex aliis verbis Salvatoris *ibidem*: Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, &c.

831 **A**liud ex eodem Evangelio argumentum sic formari potest: Veritate teste *ibidem*, non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum celorum. Ergo non omnis qui Christo dicit, Domine, Domine, verè atque pleno corde hoc dicit, verèque atque ex pleno corde subicit se dominio ipsius. Nec credere debemus, Christum verè ac plenè dominari omni homini, Christo oretendus dicenti, Domine, Domine, etiam ubi ratio manifesta non apparet in contrarium. Aliis credere deberemus, omnem hominem, hoc oretendus dicentem, salvari, ubi non est evidentia contrarii. Cùm certò salvandi sint omnes, quibus Christus verè ac plenè dominatur.

832 Tametsi igitur omnis, cui Christus verè ac plenè dominatur, certissimè intraturus sit in regnum celorum; non omnis tamen oretendus ipsi dicens, Domine, Domine, dominio ipsius verè ac plenè se subicit; nec hoc credere debemus. Similiter ergo, tametsi omnis qui verè & plenè de peccatis commissis pœnitet, certissimè gratiam consequatur; non omnis tamen qui dicit oretendus, pœnitet me, verè & plenè de his pœnitet; nec hoc credere debemus.

833 Sed sicut ille est credendus verè ac plenè subiectus domino Christi, qui sic dicit, Domine, Domine, ut faciat voluntatem Patris ipsius, qui in caelis est. Sic ille credendus est verè & plenè pœnitens, qui sic dicit, pœnitet me, ut faciat voluntatem Patris caelestis, quæ est ut faciamus fructus dignos pœnitentiæ, Luc. 3. & impleamus illud Isa. 1. *Quiescite agere perverse, discite bene facere.* Audiatur hoc & faciat quisquis verè vult pœnitere, & per pœnitentiam iustificari. *Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum; sed factores legis iustificabuntur.* Rom. 2.

CAPUT L.

Probat^{ur} tertio ex similitudine arboris, de qua *ibidem*.

834 **R**edeamus ad similitudinem arboris. quæ Christus utitur in illo Evangelio. Ex ea sic deinde argumentor: arbor ex fructibus malis cognoscitur esse mala: ergo voluntas ex operibus malis cognoscitur esse mala. Sed voluntas mala tamdiu censetur vivere in peccatore, quamdiu ex ipsa prodeunt solita opera mala; sicut arbor mala tamdiu censetur vivere in radice, quamdiu ex ipsa prodeunt soliti fructus mali. Quamdiu ergo peccator non mutat mores de malis in bonos, nec vitam emendat, tamdiu censetur in ipso vivere voluntas mala. Et sicut arbor tamdiu non censetur mutata de mala in bonam, quamdiu producit fructus malos; nec censetur mutata de mala in plenè bonam per solam productionem foliorum bonorum, sed per solam productionem fructuum bonorum; sic voluntas tamdiu non censetur mutata de mala in bonam, quamdiu producit opera mala; nec censetur mutata de mala in plenè bonam per solam productionem foliorum bonorum, quæ sunt verba confessionis, lachrymæ momentanea, gemitus steriles, promissa bona absque effectu; sed per solam productionem illorum operum bonorum, quæ Scriptura vocat fructus dignos pœnitentiæ.

Denique sicut arbor tamdiu censetur sterilis & infœcunda, quamdiu fructum non producit in tempore suo; sic voluntas se emendandi, Deoque satisfaciendi, in peccatore, tamdiu censetur sterilis & infœcunda, seu inefficax, quamdiu non producit effectum in tempore suo. Et ita totam Venerabilium Patrum auctoritatem censuisse, laudatamque Evangelium intellexisse, contabit ex dicendis.

CAPUT LI.

Probat^{ur} quarto ex plerisque aliis comparationibus, parabolisque, tam ex Matth. 7. quam ex Luc. 8. desumptis, ex quibus vera pœnitentia à falsa, plenæque à non plena discernitur.

835 **N**ihil rationabilius dici potest, quàm tale esse discrimen debite & indebite pœnitentis, quale est discrimen debite & indebite semen caeleste recipientis. Tale item discrimen veri pœnitentis à ficto, quale veri sapientis à stulto. Cùm verus pœnitens viro sapienti merito comparetur, & fictus stulto; debiteque pœnitens, debite recipiat verbum Dei; quod indebite pœnitens indebite recipit; fructus denique præcipuus caelestis illius seminis sit pœnitentis fructus. Sicut ergo Christus virum sapientem à stulto in Evangelio discernit per hoc quod sapiens solidum & stabile ædificium jaciatur, quod ad statum contrariorum ventorum facile non cadit; stultus e contra faciat ædificium infirmum & instabile, quod ad statum ventorum contrariorum facile concidit: sic verum pœnitentem à ficto, vel indebite pœnitente discernendum insinuat, per hoc quod verè debiteque pœnitentis pœnitentia ædificata sit supra petram fortis atque efficacis voluntatis, quæ ad statum contrariorum ventorum seu tentationum facile non concidit; ficti verò vel indebite pœnitentis pœnitentia ædificata sit super arenam infirmam & inefficacis voluntatis, quæ ad statum contrariorum tentationum facile concidit. *Omnis ergo qui audit verba mea hæc, & facit ea (ait Christus Matth. 7.) assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam supra petram: & descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat super firmam petram. Et omnis qui audit verba mea hæc, & non facit ea, similis erit viro stulto, qui ædificavit domum suam super arenam: & descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius magna.* Veri & falsi, seu debite & indebite pœnitentis imaginem Christus hinc delineandam indigitavit. Verus enim pœnitens audit verbum Dei, & facit. Falsus, seu indebite pœnitens, audit, sed non facit. Prior ergo (teste Veritate) similis est viro sapienti, ædificanti solidum ædificium supra petram; posterior similis stulto, ædificanti super arenam. Quia pœnitentia ipsius ædificata non est supra petram voluntatis fortis & efficacis, sicut pœnitentia prioris; sed super arenam voluntatis languidæ, imbecillæ & inefficacis. Non mirum proinde si ædificium istud facile collabatur, statim atque ingruunt pluvia, flumina, venti tentationum, libidinum, cupiditatum, passionum; à quibus citò & facile non dejectur pœnitentia ædificata super petram plenæ efficacisque voluntatis. Quam idè Apollolus 2. Cor. 7. pœnitentiam *stabilem* appellat.

836 Simile discrimen inter veram & falsam, debitamque & indebitam pœnitentiam, Christus insinuat per parabolam seminis, diversitatemque subiecit illud recipientis. Impetata quippe caelestis pœnitentia haud dubitè est verbum Dei, de quo Christus Luc. 8. *Semen est verbum Dei.* *Exiit*

ergo qui *seminat, seminare semen suum. Et dum seminat, aliud cecidit secus viam... aliud cecidit supra petram... aliud cecidit super spinas... Et aliud cecidit in terram bonam.* Attendat pius & cordatus Lector, animam verè ac debite pœnitentem hîc non designari per terram secus viam, neque per petram, neque per spinas, seu terram spinis repletam, sed per solam terram bonam: qualis verè est anima verè ac debite pœnitens. Unde cum sola terra bona semen debite recipiat; non illa quæ est secus viam, neque petrosa, neque spinosa: illi soli censendi sunt verè ac debite pœnitentes, qui hîc comparantur terræ bonæ; non illi qui comparantur terræ secus viam, vel petrosæ, vel spinis repletæ.

837 Videamus ergo quinam à Christo comparentur terræ secus viam; qui terræ petrosæ; qui terræ spinis repletæ; qui terræ bonæ: & inde apparebit, eos qui similes sunt tribus prioribus, censendos non esse verè ac debite pœnitentes; sed eos solos qui similes sunt terræ bonæ. Quosnam igitur Veritas similes esse dicit terræ secus viam? *hi sunt* (inquit) *qui audiunt: deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum*, Luc. 8. Vel (ut Matth. 13.) *omnis qui audit verbum Dei, & non intelligit... hic est qui secus viam...* Sicut enim terra secus viam continuè calcatur ab hominibus; idèdque semen in ipsam cadens non intrat in intima cordis ipsius, sed manet in extima superficie; sic homo secus viam hujus sæculi continuè calcatur à sæcularibus desideriis, quibus animalis factus non intelligit verbum Dei (*siquidem animalis homo non percipit quæ Dei sunt*) illudque non recipit intra intima cordis, sed in extima tantum illius superficie; idèdque citò & facile illius obliviscitur, estque *auditor verbi, & non factor*, à Jacobo comparatus *viro consideranti vultum navitatis suæ in speculo*, in quo quia imago habet debile esse, & intentionale potius quàm reale, idèd debilem facit impressionem: *consideravit enim se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit*, Jacob. 1. Ista ergo prima est differentia recipientium verbum Dei.

838 Secunda differentia est eorum, quos Christus comparat petræ, seu terræ petrosæ; & hi sunt (inquit) *qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum: & hi radices non habent, qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.* Ipsos Matth. 13. Saluator vocat *temporales*, qui, factâ tribulatione, seu tentatione, continuè scandalizantur. Rursus attende (Lector) quòd tales, tametsi cum gaudio, id est libenter recipient verbum Dei, ipsâ veritate delectati, iustitiamque suâ synderesi approbantes; quia tamen in tempore tentationis continuè scandalizantur, facileque & citò abijciunt verbum, quod libenter susceperant, à Salvatore vocantur *temporales, radicem non habentes.* Quid per radicem aptius intelligitur, quàm voluntas firma, seu firmum propositum? Sic utique verba illa Salvatoris sacri Interpretis exponunt, nominatim Dionysius Carthusianus in cap. 13. Matth. & 8. Lucæ, per radicem intelligens, *stabile fundamentum, seu firmum propositum.* Videti potest Augustinus serm. 1. in Psalm. 90. ubi exponens eadem verba ex Matth. 13. *Cum venisset* (inquit) *Dominus ad exponendum petrosæ, hoc ait: hi sunt, qui audiunt verbum, & ad horam gaudent ad verbum, & in tribulatione, que fit propter verbum, continuè scandalizantur. Quid enim dixerat de his quæ exierant, id est ceciderant in petrosâ? exorto sole* (inquit) *aruerunt, quia non habebant altam radicem. Hi sunt ergo, qui ad horam gaudent ad verbum, & cum persecutio facta fuerit propter verbum, arrescunt. Quare arrescunt? quia non habebant firmam radicem. Quæ est radix? charitas. Hoc enim*

dicit Apostolus: *in charitate radicati & fundati.* Per altam proinde radicem Augustinus intelligit firmam charitatem, firmam voluntatem bonam, firmum propositum.

Attende etiam (Lector) ad illud Sap. 4. *spuria vitalamina*, seu (ut Dionysius Carthusianus legit ad citatum locum Lucæ) *adulterinæ plantationes non habunt radices altas, nec stabile fundamentum collocabunt.* Et intellige spuria vitalamina, seu adulterinas plantationes dici, quæ non dant, sive non habent stabilem firmitatem, seu altam radicem. Quam cum non habeant voluntates & proposita, à quibus facile & citò receduntur, concludere ejusmodi voluntates (secundum Scripturam) non tam veras voluntates esse, quàm spurias & adulterinas. *Talem voluntatem habent homines corde instabiles* (prosequitur Dionysius Carthusianus in cap. 8. Luc.) *inftar ovi verlatilis.* Et sicut arbor idcirco radice priva, quia valde multoties transplantatur; sic hi virtutum radicibus non firmantur, quia nimis facile de bono in malum mutantur. Contra quod scriptum est Eccli. 5. *Non te ventiles in omnem ventum, esto firmus in via Domini, & in veritate sensus tui.* Apostolus quoque: *stables* (inquit) *estote & immobiles.* Quòd que ventilantes se in omnem ventum inde probentur pleno & sincero corde non velle bonum, Jesus filius Sirach loco citato significat dicens: *non ventiles te in omnem ventum, & non eas in omnem viam.* Sic enim peccator probatur de duplici lingua. Sic fecit Saut, qui dum persequeretur David, bique traditus fuisse in manus ipsius, videns quòd David ipsi pepercidisset, dixit, *peccavi*, promittens non ultra prosequi ipsum; sed citò resiliens à proposito, iterum prosequeretur; idèdque creditus non fuit verè ex toto corde, sed vel fide, vel non plenè id proposuisse, nec pœnituisse.

Tertia differentia eorum est, qui à Christo comparentur terræ spinis repletæ, & hi sunt (inquit) *qui audierunt, & à sollicitudinibus, & divitiis, & voluptatibus vite carnes, suffocantur, & non referunt fructum.* In ipsis ergo verbum Dei impeditur à sæculi sollicitudinibus, divitiarumque & voluptatum amore, ne fructificet. Tales sunt, qui per Dei gratiam habent quidem inspiratum sibi motum pœnitentiæ, habent desiderium aliquod conversionis, sic tamen ut in ipsis nondum prædominetur charitas, sed cupiditas, seu amor divitiarum, ac voluptatum. Quorum proinde bona voluntas & conversio nondum est plena, nec expedita; sed impedita, & suffocata per dictam cupiditatem.

Ecce in nullo horum trium generum reperitur verè ac debite pœnitentes. In solo ergo quarto genere reperitur. Quarta ergo differentia est illorum, qui à Christo dicuntur similes terræ bonæ, in qua cæleste semen non recipitur in sola superficie cordis, prout in primo genere; nec ad horam recipitur, & defectu firmæ radicis, in tempore tentationis citò & facile abijcitur, prout in secundo genere; nec per suffocationes & prædominantes spinas cupiditatum à fructu impeditur, prout in tertio genere: sed in intimo cordis receptum, in eoque firmiter radicatum, nec impeditum, ibi firmiter retinetur (hoc saltem sensu, quòd nec citò nec facile abijcitur) juxta illud: *hi sunt qui in corde bono* (per dona naturæ) *& optima* (per dona gratiæ, prout Carthusianus explicat) *verbum retinent, idèdque fructum adferunt in patientia.* Quare Christus addit *in patientia*? quia verè & fructiferæ pœnitentiæ gratia, post multa & gravia peccata, est patienter expectanda, multisque lachrymis ac piis laboribus imploranda.

Ne quis verò existimaret, nomine *terre bonæ* solos perfectos ibi designari, tripartitam in illa fructificatione

ificacione differentiam Salvator induxit, dicens, quod in terra illa bona caeleste semen, id est verbum Dei, aliud fecit fructum centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigesimalum, secundam differentiam recipientium, scilicet perfectorum, in quibus refert fructum centesimum; proficientium, in quibus sexagesimum; & incipientium, in quibus trigesimalum, prout Dionysius Carthusianus observat ad cap. 13. Matthaei. Tam ergo imperfecte (dummodo verè ac debite) quam perfecte poenitentes designantur per terram bonam, in qua caeleste semen profert fructum. Ad quod tamen quatuor sunt necessaria. 1.º quod semen recipiatur in intimo corde terrae, non in superficie dumtaxat. 2.º quod in terra firmiter radicetur, & conservetur, ut supra. 3.º quod non impediatur nec suffocetur per cupiditatem praedominantem. Quartum requisitum est patientia in expectanda & imploranda gratia, ut supra. Quia verò vel in aliquo, vel in aliquibus illorum requisitorum, vel in omnibus ut plurimum deficit poenitentia consuetudinaria, in solitae crimina, post confessionem, facile & citò relabentium: non mirum quod poenitentia ipsorum ut plurimum vel falsa sit, vel factum non debita, quòdque poenitentiae fructum non afferant in patientia, nec sint in quarta differentia supradicta, sed in aliqua ex tribus prioribus, vel in omnibus.

CAPUT LII

Probat quintò ex Joan. 14. Siquis diligit me, sermonem meum servabit, &c.

843 **P**raeter ea quae de hoc argumento dixi libro praecedenti n. 519. & seqq. ubi ex pulcherrima S. Aedredi sententia demonstravi, quod verus Dei amor non probetur verbis, nec momentaneis & sterilibus affectionibus. Ex verbis illis Joan. 14. arguo sic: omnis ex toto corde conversus, diligit Deum (quia conversio ad Deum ex toto corde, non est sine amore Dei ex toto corde, ut demonstrabitur infra, ubi de contritione); sed qui diligit Deum, sermonem ipsius non solum servat, dum diligit, sed ex vi praesentis dilectionis, sermonem Christi in futurum servabit, ut Veritas dicit. Neque enim dicit: *siquis diligit me, sermonem meum servat*; sed *servabit*. Ex quo Gregorius homil. 30. in Evangelia infert: *probatio ergo dilectionis, exhibitio est operis, utique juxta verba Veritatis proxime citata, non utique operis momento transeuntis, sed operis in futurum manentis, ut amplius significant sequentia verba Veritatis: & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*. Ad quae verba Gregorius ibidem: *Videte, quid Veritas dicat: veniemus, & mansionem apud eum faciemus*. In quorundam enim corda venit, & mansionem non facit: quia per compunctionem quidem Dei respectum percipiunt; sed, recurrente postea tentationis tempore, hoc ipsum quod compuncti fuerant, obliviscuntur; sicque ad perpetrata peccata redeunt, ac si haec minime planxissent. Qui ergo Deum verè diligit, in ejus corde Dominus & venit, & mansionem facit: quia sic eum divinitatis amor penetrat, ut ab hoc amore tentationis tempore facile non recedat. Ad vosmetipsos ergo, fratres charissimi, introrsus redite; si Deum verè amatis, exquirite: nec tamen sibi aliquis credat, quiaquid sibi animus sine operis attestacione responderit. De dilectione Conditoris, lingua, mens, & vita requiritur. Nunquam amor Dei est otiosus. Operatur enim magna (sensu dicto) si est: si verò operari renuit, sed ab operando justitiam citò & facile recedit, qui se diligere dicit, verus Dei amor non est. Vide libro praecedenti n. 545. & conclude, quòd sicut solis verbis non probatur vera Dei di-

Tom. III.

lectio; ita nec vera poenitentia. Et sicut ad probationem amoris vita requiritur; ita & ad probationem poenitentiae. Denique sicut (Auctore Gregorio) veri amoris defectus rectè arguitur in iis qui, tempore tentationis, hoc ipsum quod compuncti fuerant obliviscentes, sic ad perpetrata redeunt, ac si haec minime planxissent; ita in iisdem rectè arguitur verae poenitentiae defectus.

844 Quod totum ex allato Evangelico textu cum Gregorio rectè deducitur. Necnon ex 1. Joan. 3. *Filioli, nemo vos seducat: qui facit justitiam, justus est... qui facit peccatum, ex diabolo est... Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate*, in occasione opere demonstranda, per actus virtuosos, pios, & charitativos, inquit Dionysius Carthusianus ibidem: paterque ex eo quod immediatè praecedit: *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate*, ita ut veritatem dilectionis in occasione demonstrarem per exhibitionem operis. Nam ut Salomon contellatur Prov. 17. *omni tempore diligit, qui amicus est; & frater in angustiis comprobatur*. Merito proinde subdit Joannes: *In hoc, id est per exhibitionem operis in occasione factam, cognoscimus quoniam ex veritate sumus, id est veracter, non fallaciter diligimus, & in conspectu ejus suademus corda nostra, id est verè coram Deo ostendimus sinceritatem cordium nostrorum*.

CAPUT LIII.

Probat sextò ex Jacobi 2. Quid prodest, si fidem dicat quis se habere; opera autem non habeat. . . . Ostende mihi fidem tuam sine operibus; & ostendam tibi ex operibus fidem meam. Fides sine operibus mortua est.

845 **T**extum hunc Dionysius Carthusianus ibi sic explicat: dicit fidem sine operibus, tempore opportuno productis, mandatorumque custodia, non magis proficuum esse, quam pulchra verba sine effectu prolit indigenti, secundum quod Apostolus dicit ibidem: *si autem frater & soror nulli sint, & indigeant victu quotidiano: dicat autem aliquis ex vobis illis: ite in pace, calefacimini, & saturamini; non dederitis autem eis, quae necessaria sunt corpori, quid proderit? Sic & fides, si non habeat opera (id est, inquit Carthusianus, executionem praeceptorum, loco & tempore opportuno) mortua est in semetipsa: quia fides illa non est viva, quae per charitatem non operatur. Sed dicet quis (habens fidem per dilectionem operantem) tu fidem habes (sine operibus) & ego opera habeo (cum fide) ostende mihi fidem tuam sine operibus (quasi improperatorie diceret: hoc facere nequis, ait Augustinus) & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam, id est per opera fidei, quae exerceo, tibi ostendam me fidem habere*.

846 Unde sic argumentor 1.º homo homini secundum Apostolum non potest ostendere, seu probare fidem suam per sola verba sterilia, sed per opera. Idem ergo dicendum de poenitentia. 2.º sicut non creditur homini, dicenti se habere fidem, quando in omni ferè occasione facit opera contraria fidei: sic non creditur homini, dicenti se ex toto corde poenitere, emendationemque proponere, quando in omni ferè occasione facit opera contraria illi poenitentiae ac proposito. Cum non sit ratio quoad hoc aliter philosophandi de poenitentia, quam de fide.

847 Confer quae de hoc argumento dixi libro praecedenti n. 514. & 515.

T